

سهاد اطلاعاتی و بازیابی اطلاعات

سرشناسه	: اعتمادی، فاطمه، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: سواد اطلاعاتی و بازیابی اطلاعات/ مولف فاطمه اعتمادی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات ۱۱۴ [صد و چهارده]، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۷ ص.
شابک	: 978-622-961685-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: سواد اطلاعاتی
موضوع	: Information literacy
موضوع	: بازیابی اطلاعات
موضوع	: Information retrieval
رده بندی کنگره	: ZA۳۰۷۵
رده بندی دیویی	: ۷/۰۲۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۳۱۷۵۵

سواد اطلاعاتی و بازیابی اطلاعات

مؤلف: فاطمه اعتمادی

ناشر: صد و چهارده

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، اردیبهشت ۱۳۹۹

تعداد صفحات: ۱۳۷ صفحه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۱۶۸-۵-۷

nashr114.ir

توزیع و بخش: ketapaxsh.ir

فهرست مطالب

عنوان.....	۹
پیشگفتار.....	۹

فصل اول: فناوری اطلاعات نیاز سازمان های امروز

مقدمه.....	۱۳
مفهوم فناوری اطلاعات.....	۱۳
سواد اطلاعاتی و فناوری اطلاعات.....	۱۵
نقش فناوری اطلاعات در توسعه منابع انسانی.....	۱۵
خلاصه.....	۱۷

فصل دوم: بازیابی اطلاعات

مقدمه.....	۱۹
مفهوم بازیابی اطلاعات.....	۲۰
پیشینه بازیابی اطلاعات.....	۲۱
مدل سازی اطلاعات.....	۲۲
تفاوت بازیابی داده و بازیابی اطلاعات.....	۲۵
بازیابی اطلاعات در کتابخانه ها.....	۲۵
معیارهای ارزیابی.....	۲۵
نظام بازیابی اطلاعات.....	۲۵
روند تغییر نظام های بازیابی اطلاعات.....	۲۶
عوامل مؤثر در طراحی نظام های بازیابی اطلاعات.....	۲۸
اجزای نظام های بازیابی اطلاعات.....	۲۹
گزینش منابع اطلاعاتی.....	۳۰
بازیابی اطلاعات در عصر دانش مدار.....	۳۰
نقش هیجان ها در بازیابی اطلاعات.....	۳۰

فصل سوم: سواد اطلاعاتی

مقدمه.....	۳۵
------------	----

مفهوم سواد	۵
مفاهیم و تعریف های سواد اطلاعاتی	۶
ویژگی های باسواد اطلاعاتی	۷
اهمیت سواد اطلاعاتی	۸
سواد اطلاعاتی اولویت نوظهور جهانی	۹
منابعی برای سواد اطلاعاتی	۱۰
خلاصه	۱۱

فصل چهارم: اثرات اجتماعی، سازمانی و فردی سواد اطلاعاتی

مقدمه	۱۲
جامعه اطلاعاتی	۱۳
انواع سواد اطلاعاتی	۱۴
ارتباط سواد اطلاعاتی با سوره های مختلف	۱۵
سواد اطلاعاتی و آموزش عالی	۱۶
سواد اطلاعاتی مورد نیاز سازمان ها	۱۷
سواد اطلاعاتی دیجیتالی	۱۸
سواد اطلاعاتی و صحت اطلاعات منتشره در شبکه های اجتماعی مجازی	۱۹
خلاصه	۲۰

فصل پنجم: مدل های سواد اطلاعاتی

مقدمه	۲۱
مدل بروس	۲۲
رویکرد حل مسئله اطلاعاتی شش مهارت بزرگ	۲۳
مدل کولثاو	۲۴
مدل جستجوی اطلاعات	۲۵
مدل سواد اطلاعاتی با رویکرد فرایندی	۲۶
دستورالعمل ها و استانداردهای سواد اطلاعاتی	۲۷
سواد اطلاعاتی، اطلاعات و واقعیت ها	۲۸

۷۱ کاربرد سواد اطلاعاتی در مهارت های پیشرفته

فصل ششم: کاربردها و مزیت های سواد اطلاعاتی

۷۴ مقدمه

۷۴ محیط کار و سواد اطلاعاتی

۷۶ مزیت های سواد اطلاعاتی

۷۸ ضرورت سواد اطلاعاتی در جامعه علمی

۷۹ اهمیت آموزش سواد اطلاعاتی

۸۰ سواد اطلاعاتی نظام آموزش های باز و راه دور

۸۱ خلاصه

فصل هفتم: کتابداران و سواد اطلاعاتی

۸۳ مقدمه

۸۴ کتابداری و سواد اطلاعاتی

۸۶ اهمیت سواد اطلاعاتی برای کتابداران

۸۷ پیشینه سواد اطلاعاتی در کتابداری

۸۸ نگاهی به آموزش سواد اطلاعاتی در کتابخانه های آموزشی

۸۹ نقش کتابداران و کتابخانه ها در توسعه سواد اطلاعاتی

۹۱ کتابخانه های آموزشی و دانشگاهی

۹۲ مهارت های لازم برای باسوادن اطلاعاتی مهارت های حرفه ای کتابداران

۹۴ استانداردهای سواد اطلاعاتی برای کتابداران

۹۵ خلاصه

فصل نهم: نقش وب معنایی در بازیابی اطلاعات

۹۷ مقدمه

۹۷ تعریف و مفهوم وب معنایی

۹۹ لزوم ایجاد وب معنایی

۱۰۰ ویژگی های وب معنایی

۱۰۰ مزایای وب معنایی

مشکلات وب معنایی.....

مؤلفه های وب معنایی.....

اکس.ام.ال زبان نشانه گذاری گسترش پذیر.....

آر.دی.اف چارچوب توصیف منبع.....

هستی شناسی وب.....

بازیابی اطلاعات مبتنی بر وب معنایی.....

خلاصه.....

فصل دهم: یادگیری زدایی در مقابل بازیابی اطلاعات

مقدمه.....

ماهیت مفهوم یادگیری زدایی.....

پیشینه مفهوم یادگیری زدایی.....

مفهوم یادگیری زدایی.....

فراموشی سازمانی.....

عناصر و مؤلفه ها یادگیری زدایی.....

هدف یادگیری زدایی.....

تحلیلی بر مدل های یادگیری زدایی.....

به سوی مدل نوین یادگیری زدایی.....

خلاصه.....

فهرست منابع فارسی.....

فهرست منابع لاتین.....

اطلاعاتی امروز اهمیت قابل ملاحظه‌ای یافته است. شعار «بیاموزیم که چگونه بیاموزیم» الگوی آموزش قرار گرفته است به نوعی القای همین معنا را می‌کند. قبل از ظهور خط، کاغذ و چاپ، حافظه نقش اساسی را در حیات انسان بر عهده داشت و معیار دانایی بود. با گذشت زمان و به ویژه با ظهور چاپ «سواد خواندن و نوشتن» مترادف دانایی شد و حافظه کاربرد کمتری یافت و اکنون در عصر اطلاعات، توانایی جاییابی، پردازش و استفاده مؤثر از اطلاعات جایگزین «حافظه و سواد» شده است.

امروز این توانایی دسترسی و بازیابی و ارزشیابی اطلاعات بخش عمده‌ای از تعریف سواد را شامل شده، سواد اطلاعاتی و کتابخانه‌ای را مطرح می‌کند. سواد اطلاعاتی را به یادگیری مهارت‌های بنیادی در ارزیابی اطلاعات تعریف کرده‌اند. اینکه فرد بیاموزد که در میان توده اطلاعاتی که انفجار آمیز در افزایش آن است و از میان انبوه نوشته‌ها و منابع اطلاعاتی، منبع مورد نظر را با کمترین اختلال و گزینش اضافی به‌طور نسبتاً کامل در کمترین زمان ممکن پیدا کند، عمر مفید مطالعاتی و تحقیقاتی او را چندین برابر افزایش می‌دهد. در آزمونی که برای کارشناسی ارشد انجام شد خواسته شده بود که نام کتب مرجع رشته در بنویسند، ۶۰ درصد آنان حتی یک عنوان هم ننوشت بودند. این بیسوادی حاصل از نبودن برنامه‌ریزی در سطوح پایین‌تر تحصیلی است که باعث تلف شدن انرژی و عمر و تلاش مغزهایی می‌شود که در مورد سواد، باسواد بودن در مدت کوتاهی می‌توان شاهد بالندگی و زاینده‌گی آنان بود. به‌طور خلاصه سواد اطلاعاتی به فرد می‌آموزد که در اقیانوس عظیم اطلاعات چگونه شنا کند تا گرفتار گرداب نشود. «مروارید صید کند؛ و در «بزرگراه‌های اطلاعاتی» چگونه برانند که در کوتاه‌ترین زمان ممکن با سرعتی مناسب به قصد مطلوب برسد و این مهم می‌طلبد که به قول میلر «هم هنر کتاب نخواندن» را بیاموزد و هم «هنر کتاب خواندن» را.

سواد علاوه بر اینکه فرایند یاددهی-یادگیری را آسان می‌کند و شرایط را برای تفکر انتقادی فراهم می‌نماید، امکان کار گروهی و تشریک مساعی و دسترسی فوری به مواد آموزشی و بانک‌های اطلاعاتی را نیز فراهم می‌آورند. در این اثر در ابتدا سعی شده است که مفهوم فناوری اطلاعات و بازیابی اطلاعات به‌طور مختصر بیان شود و در ادامه به تشریح مفهوم سواد اطلاعاتی و مفاهیم مرتبط با آن پرداخته شود. همچنین در پایان سعی شده مطالبی در زمینه فراموشی سازمانی و یادگیری‌زدایی آورده شود.

بدون شک انجام این اثر بدون مساعدت پدر و مادر، همسر و فرزندانم که محیطی مناسب را فراهم ساختند، میسر نمی‌شد لذا بر خود لازم می‌دانم از ایشان نهایت تقدیر و تشکر را به عمل آورم. در

خاتمه از مدیریت فرزانه و همکاری نشر ۱۱۴ که زحمت چاپ این کتاب را قبول کردند صمیمانه
قدردانی کنم.

اللهم وفقنا لما نحب و ترضى

فاطمه اعتمادی

فروردین ۱۳۹۹

www.ketab.ir